

***Wykorzystanie wskaźnika epitetyzacji
w stylistycznej charakterystyce współczesnego
polskiego reportażu książkowego
w świetle genologii lingwistycznej***

***The Use of The Epithetization Index
in The Stylistic Characterization
of Contemporary Polish Book Reportage
in The Light of Linguistic Genology***

Katarzyna Ostrowska

UNIWERSYTET JANA KOCHANOWSKIEGO W KIELCACH

Marek Ruszkowski

UNIWERSYTET JANA KOCHANOWSKIEGO W KIELCACH

Słowa kluczowe

frekwencja, części mowy, wskaźnik epitetyzacji, reportaż książkowy, genologia lingwistyczna

Keywords

frequency, parts of speech, epithetization index, book reportage, linguistic genology

Abstrakt

Artykuł dotyczy frekwencji głównych części mowy (rzeczownika, czasownika, przymiotnika i przysłówka) ze szczególnym uwzględnieniem proporcji ilościowych między rzeczownikami a przymiotnikami we współczesnym polskim reportażu książkowym z perspektywy genologii lingwistycznej. Relacja między obydwoma częściami mowy określana jest jako wskaźnik epitetyzacji (W_e). Stopień epitetyzacji niewątpliwie wpływa na styl tekstów, gatunek literacki, jak również style funkcjonalne. Może świadczyć o stopniu oficjalności, półoficjalności,

nieoficjalności danego tekstu i stanowić narzędzie do orzekania o potoczności danego stylu czy języka. Współczesne reportaże książkowe (średnia wartość $W_e = 2,8$) mieszczą się między półoficjalnymi tekstami mówionymi a tekstami pisanymi.

Abstract

The article concerns the frequency of the main parts of speech (noun, verb, adjective, and adverb), with particular emphasis on the quantitative proportions between nouns and adjectives in contemporary Polish book reportage from the perspective of linguistic genology. The relationship between these two parts of speech is referred to as the epithetization index (W_e). The degree of epithetization undoubtedly influences the style of texts, literary genres, and functional styles. It may indicate the degree of formality, semi-formality, or informality of a given text and serve as a tool for judging the colloquialism of a particular style or language. Contemporary book reportages (with an average W_e value of 2.8) lie between semi-formal spoken texts and written texts.

Statystyka językoznawcza umożliwia wskazanie frekwencji głównych części mowy: rzeczownika, czasownika, przymiotnika i przysłówka, których częstość może być wykładnikiem stylistycznej przynależności tekstu. Zdaniem I. Kamińskiej-Szmaj „wiadomo, że udział części mowy, a zwłaszcza udział rzeczowników i czasowników w tekście, jest jedną z podstawowych cech stylistycznych. Zależność między udziałami tych dwóch kategorii wyrazów w tekście decyduje o podziale stylów na nominalne i werbalne”¹.

Główne części mowy stanowią zatem podstawę do wskazania różnorodnych parametrów, takich jak wskaźnik nominalności czy epitezyzacji. Wskaźnik nominalności określa się „za pomocą wskaźnika obliczonego według wzoru $W_n = \frac{S}{V}$, w którym W_n oznacza wskaźnik nominalności, S – sumę użyć rzeczowników, a V – sumę użyć czasowników”²; wskaźnik epitezyzacji zaś „otrzymuje się drogą podzielenia sumy użyć rzeczowników przez sumę użyć przymiotników”³. Należy pamiętać, że im wskaźnik epitezyzacji

¹ I. Kamińska-Szmaj, *Części mowy w słowniku i tekście pięciu stylów funkcjonalnych polszczyzny pisanej (na materiale słownika frekwencyjnego)*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego”, 1988, XLI, s. 127.

² W. Pisarek, *Frekwencja wyrazów w prasie. Wiadomości – komentarze – reportaże*, Kraków 1972, s. 30–31.

³ M. Ruskowski, *Główne tendencje syntaktyczne w polskiej prozie artystycznej dwudziestolecia międzywojennego*, Kielce 1997, s. 252; por. M. Zembaty-Michalakowa, *Poezja Juliana Przybosa w świetle badań statystyczno-językowych na tle porównawczym*, Wrocław 1982, s. 41.

wyższy, tym faktyczny stopień epitetyzacji niższy; określa on bowiem liczbę rzeczowników, które przypadają przeciętnie na jeden przymiotnik.

Niniejszy artykuł koncentruje się na zaprezentowaniu wskaźnika epitetyzacji jako elementu stylistycznej charakterystyki współczesnego polskiego reportażu książkowego zgodnie z postulatami genologii lingwistycznej⁴. W związku z tym reportaż książkowy jest rozumiany jako:

gatunek wypowiedzi, który stanowi wzorzec gatunkowy, a tym samym obejmuje cztery aspekty:

- strukturę – model kompozycyjny o nazwie *nowela dokumentarna*, czyli oparty na faktach prozaiczny utwór epicki (...);
- pragmatykę – relacje nadawczo-odbiorcze, a więc przekazywanie czytelnikowi prawdziwych wydarzeń, których autor-reporter był świadkiem, uczestnikiem lub o których dowiedział się za pośrednictwem swoich rozmówców;
- tematykę – dobór treści dotyczący aktualnych problemów na świecie, takich jak głód, konflikty wojenne, kulturowe, społeczne i religijne;
- stylistykę – językowe ukształtowanie łączące w sobie elementy stylów funkcjonalnych (artystycznego, publicystycznego, naukowego) oraz zawierające charakterystyczne stylistyczno-syntaktyczne wykładniki, tworzące tym samym indywidualny styl reportażowy⁵.

Należy podkreślić, że wskaźnik epitetyzacji znacząco wpływa na czwarty komponent gatunku reportażu książkowego, jakim jest stylistyka. Aby go zaprezentować, posłużono się metodami analizy korpusowej, ilościowej oraz porównawczej.

Pierwszy etap stanowiło wyselekcjonowanie korpusu, do którego zaliczono osiemnaście współczesnych polskich reportaży książkowych wyróżnionych Nagrodą im. Beaty Pawlak⁶, tj.:

- *Jadąc do Babadag* A. Stasiuka,
- *Japoński wachlarz. Powroty* J. Bator,
- *Izrael już nie frunie* P. Smoleńskiego,
- *Blondynka na Kubie. Na tropach prawdy i Ernesta Che Guevary* B. Pawlikowskiej,
- *Gottland* M. Szczygła,
- *Dym się rozwiera* J. Milewskiego,
- *Oko świata. Od Konstantynopola do Stambułu* M. Cegielskiego,
- *Czwarty pożar Teheranu* M. Kęskrawca,
- *Zabójca z miasta moreli. Reportaże z Turcji* W. Szablowskiego,

⁴ M. Wojtak, *Wprowadzenie do genologii*, Lublin 2019.

⁵ K. Ostrowska, *Reportaż książkowy w świetle językoznawstwa statystycznego. Składnia, styl, gatunek*, Kielce 2023, s. 19–20.

⁶ Por. K. Ostrowska, *Słownictwo wybranych polskich reportaży książkowych (2004–2018)*. T. 1: *Listy frekwencyjne*, Kielce 2023.

- *Abchazja* W. Góreckiego,
- *Dom nad rzeką Loes* M. Janiszewskiego,
- *Dryland* K. Piskały,
- *Wielki przyptyw* J. Mikołajewskiego,
- *Ziarno i krew* D. Rosiaka,
- *Dybuk. Opowieść o nieważności świata* K. Kopczyńskiego i A. Sajewicz,
- *Deutsche nasz. Reportaże berlińskie* E. Wanat,
- *Raban. O kościele nie z tej ziemi* M. Wlekłego,
- *Wędrowny zakład fotograficzny* A. Pajęczkowskiej.

W drugiej fazie, służącej do analizy ilościowej, wykorzystano Literacki Eksplorator Maszynowy⁷ z infrastruktury CLARIN-PL, za pośrednictwem którego wyznaczono statystykę słów i części mowy w poszczególnych reportażach książkowych. Następnie, korzystając ze wzoru, obliczono wskaźnik epitetyzacji dla analizowanych reportaży:

$$W_e = \frac{329977}{116336} \approx 2,8$$

Trzecim etapem było ustalenie na tle porównawczym innych typów tekstów (publicystycznych, naukowych, reportażowych, popularnonaukowych, urzędowych pisanych, mówionych), w którym miejscu znajduje się wskaźnik epitetyzacji dla współczesnego polskiego reportażu książkowego. W związku z tym wykorzystano 28 różnych typów tekstów⁸. Wartość stopnia epitetyzacji została w nich określona w oparciu o obliczenia zaprezentowane w pracach językoznawczych:

- I. Kamińskiej-Szmaj⁹ – publicystyka, teksty popularnonaukowe, współczesna proza artystyczna,
- W. Pisarka¹⁰ – język wiadomości prasowych,
- M. Rachwałowej¹¹ – język naukowy,

⁷ Według zespołu CLARIN-PL: „Główne cechy usługi LEM to: lematyzacja, tagowanie części mowy, generowanie niestandardowych form wyrazowych i tekstów lematyzowanych. Planowane funkcje obejmują: grupowanie tekstów, klasyfikację semantyczną opartą na uczeniu maszynowym i wizualizację jego wyników, modelowanie tematu. LEM jest opracowywany przez CLARIN-PL (Politechnika Wrocławska) we współpracy z Instytutem Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk” (CLARIN-PL, <https://ws.clarin-pl.eu/>).

⁸ M. Ruszkowski, *Wskaźnik epitetyzacji w badaniach stylistycznych*, „Respectus Philologicus”, 2004, nr 5 (10), s. 48–53.

⁹ I. Kamińska-Szmaj, op. cit., s. 132–133.

¹⁰ W. Pisarek, op. cit., s. 30–31.

¹¹ M. Rachwałowa, *Słownictwo tekstów naukowych*, Wrocław 1986, s. 56.

- M. Ruszkowskiego¹² – proza artystyczna dwudziestolecia międzywojennego,
- O. Wolińskiej¹³ – XIX-wieczne wiadomości prasowe,
- M. Zarębiny¹⁴ – gwary i różne odmiany polszczyzny mówionej¹⁵.

Tab. 1. Wartość wskaźnika epitetyzacji
we współczesnych polskich reportażach książkowych.

	Tytuł reportażu	Frekwencja rzeczowników	Frekwencja przymiotników	Wskaźnik epitetyzacji
1	Pajązkowska A., <i>Wędrowny zakład fotograficzny</i>	23659	6710	3,5
2	Milewski J., <i>Dym się rozwiera</i>	11419	3489	3,3
3	Szabłowski W., <i>Zabójca z miasta moreli. Reportaże z Turcji</i>	11677	3607	3,2
4	Górecki W., <i>Abchazja</i>	13349	4109	3,2
5	Szczygieł M., <i>Gottland</i>	14220	4557	3,1
6	Janiszewski M., <i>Dom nad rzeką Loes</i>	8970	2938	3,1
7	Piskała K., <i>Dryland</i>	23422	7603	3,1
8	Mikołajewski J., <i>Wielki przypływ</i>	5926	1927	3,1
9	Wanat E., <i>Deutsche nasz. Reportaże berlińskie</i>	21748	7018	3,1
10	Wlekły M., <i>Raban. O kościele nie z tej ziemi</i>	21459	6909	3,1
11	Rosiak D., <i>Ziarno i krew. Podróż śladami bliskowschodnich chrześcijan</i>	30686	10634	2,9
12	Kopczyński K., Sajewicz A., <i>Dybuk. Opowieść o nieważności świata</i>	15741	5467	2,9
13	Smoleński P., <i>Izrael już nie frunie</i>	22742	8446	2,7

¹² M. Ruszkowski, *Główne tendencje...* op. cit., s. 252

¹³ O. Wolińska, *Język XIX-wiecznych wiadomości prasowych*, Katowice 1987, s. 78.

¹⁴ M. Zarębina, *Statystyczna struktura tekstu gwarowego (na przykładzie wsi Ząb w powiecie nowotarskim)*, „Język Polski”, 1973, LIII, z. 1, s. 7; M. Zarębina, *Próba statystycznej analizy słownictwa polszczyzny mówionej (synteza danych liczbowych)*, Wrocław 1985, s. 62-63.

¹⁵ Pozostałe obliczenia wykonano dla celów niniejszego artykułu.

14	Kęskrawiec M., <i>Czwarty pożar Teheranu</i>	24757	9286	2,7
15	Stasiuk A., <i>Jadąc do Babadag</i>	20755	8007	2,6
16	Pawlikowska B., <i>Blondynka na Kubie. Na tropach prawdy i Ernesta Che Guevary</i>	13588	5311	2,6
17	Cegielski M., <i>Oko świata. Od Konstantynopola do Stambułu</i>	19449	7990	2,4
18	Bator J., <i>Japoński wachlarz</i>	26410	12328	2,1
	Średnia dla współczesnego polskiego reportażu książkowego	329977	116336	2,8

Na podstawie powyższej tabeli można podzielić analizowane współczesne polskie reportaże książkowe na dwie grupy, pamiętając o zależności, że im wartość jest wyższa, tym stopień epitetyzacji jest niższy¹⁶. Należy pamiętać, że różnice koncentrują się wokół przeciętnego wskaźnika epitetyzacji dla współczesnego reportażu równego 2,8 ($W_e = 2,8$). Można się zatem spodziewać, że w analizowanych utworach na jeden przymiotnik przypada średnio od dwóch do trzech rzeczowników.

Pierwszą grupę stanowią te reportaże, w których wskaźnik epitetyzacji wynosi minimum 3,0 ($W_e \geq 3,0$). Mieści się tutaj aż dziesięć reportaży, w których na jeden przymiotnik przypadają przynajmniej trzy rzeczowniki, tj. teksty: Pajączkowskiej ($W_e = 3,5$), Milewskiego ($W_e = 3,3$), Szablowskiego ($W_e = 3,2$), Góreckiego ($W_e = 3,2$), Szczygła ($W_e = 3,1$), Janiszewskiego ($W_e = 3,1$), Piskały ($W_e = 3,1$), Mikołajewskiego ($W_e = 3,1$), Wanat ($W_e = 3,1$), Wleklego ($W_e = 3,1$).

W reportażu A. Pajączkowskiej stopień epitetyzacji nie jest wysoki ($W_e = 3,5$) – spośród badanych tekstów jest jednak najniższy. Można obserwować w tym tekście różnorodne kolokacje bazujące na przymiotniku i rzeczowniku, takie jak: *pobliskie miasteczko*, *miasteczko żydowskie*, *transformacyjny bazar*, *ówczesny raj*, *towar rozłożony*, *całonocna trasa*, np.:

(1) Powiedziałam, że chcę pojechać do pobliskiego miasteczka, bo już raz tam byłam, ale wtedy nie zajęłam się tym, że przed wojną było to miasteczko żydowskie, więc teraz chcę pójść na kirkut, porozmawiać z ludźmi. Gadałam bez przerwy, nie wiem, czemu się tak wtedy przed nią otworzyłam¹⁷.

(2) Największy transformacyjny bazar, ówczesny raj na ziemi. Budki szczęki, towar rozłożony na polowych łózkach, kawa z termosu przed świtem

¹⁶ Dzieje się tak dlatego, że wskaźnik pokazuje, ile rzeczowników przypada średnio na jeden przymiotnik.

¹⁷ A. Pajączkowska, *Wędrowny zakład fotograficzny*, Wołowiec 2019, s. 22.

po *całonocnej trasie*. Ale było tam towarzystwo, było życie, romanse i wreszcie był też pieniądz¹⁸.

Do drugiej grupy zalicza się zaś teksty ze wskaźnikiem epitetyzacji mniejszym niż 3,0 ($W_e < 3,0$), w których na jeden przymiotnik przypadają zazwyczaj dwa rzeczowniki. Kwalifikują się więc tutaj reportaże z parametrem epitetyzacji charakterystycznym dla współczesnego reportażu książkowego, takie jak powieści: Rosiaka ($W_e = 2,9$), Kopczyńskiego i Sajewicz ($W_e = 2,9$), Smoleńskiego ($W_e = 2,7$), Kęskrawca ($W_e = 2,7$), Stasiuka ($W_e = 2,6$), Pawlikowskiej ($W_e = 2,6$), Cegielskiego ($W_e = 2,4$) i Bator ($W_e = 2,1$).

Reportaż pt. *Japoński wachlarz* J. Bator cechuje się – na tle innych analizowanych tekstów – najwyższym stopniem epitetyzacji ($W_e = 2,1$). Występują tutaj różne związki wyrazowe bazujące na rzeczowniku i przymiotniku, np.: *żadne subtelne i wyrafinowane wrażenie, moja podróż, płaskie skośnookie twarze Japończyków, banalna refleksja, żadna satysfakcja poznawcza, japońscy podróżni, przeciętny Europejczyk, trzy japońskie samochody, trzech wczoraj poznanych Japończyków, nasze poczucie wyższości*. Wpływa to na obrazowość, barwność przekazu i jednoznaczność opisu:

(3) Niestety żadne subtelne i wyrafinowane wrażenie nie dodało blasku początkowi mojej podróży. Płaskie skośnookie twarze Japończyków wydawały mi się po prostu bardzo do siebie podobne. Ta boleśnie banalna refleksja nie sprawiła mi żadnej satysfakcji poznawczej, ale japońscy podróżni byli po prostu czarnowłosi, żółtawi i skośnoocy. Wiadomo, że przeciętnemu Europejczykowi łatwiej odróżnić trzy japońskie samochody na parkingu niż trzech wczoraj poznanych Japończyków; tacy jesteśmy ograniczeni i co za szczęście, że umiemy z siebie żartować, bo przecież, broń Boże, nie ma to nic wspólnego z naszym poczuciem wyższości¹⁹.

Warto zauważyć, że rozbieżność wskaźnika epitetyzacji pomiędzy analizowanymi reportażami jest duża i waha się pomiędzy 2,1 a 3,5. Oznacza to, że na 1000 przymiotników może przypadać od 2100 do 3500 rzeczowników. Stopień epitetyzacji jest zatem najwyższy w reportażach skupiających się na opisie kultury, wyznań, przybierających często charakter podróżniczych relacji, tak jak np. w *Japońskich wachlarzu*, *Oku świata*, *Blondynce na Kubie*, *Jadąc do Babadag*. W tych reportażowych opisach narrator relacjonuje wszystkie odwiedzane przez niego miejsca, przedstawia bohaterów, z którymi rozmawiał, często odbywa podróż w celu poznania kultury, zwyczajów danej narodowości. Natomiast najniższy stopień epitetyzacji obserwuje się w reportażach problemowych, takich jak: *Wędrowny zakład fotograficzny*,

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ J. Bator, *Japoński wachlarz*, Warszawa 2004, s. 15.

Dym się rozwiera, Zabójca z miasta moreli, Abchazja. W tych tekstach reporter często przyjmuje rolę detektywa, który próbuje rozwiązać pewną zagadkę, problem społeczny, polityczny, religijny, wiążący się z konkretnym wydarzeniem. W związku z tym nie jest skupiony na opisie osób, miejsc, przyrody, zwyczajów, lecz znalezieniu określonych argumentów dotyczących danego problemu.

Tab. 2. Wskaźnik epitetyzacji współczesnych polskich reportaży książkowych na tle porównawczym 28 różnych typów tekstów²⁰.

	Typ tekstu	Wskaźnik epitetyzacji
1	gwary	6,8
2	język biurowy	5,6
3	język dzieci (szkoła podstawowa)	4,8
4	rozmowy telefoniczne	4,3
5	język młodzieży licealnej	4,2
6	język potoczny studentów	4,2
7	rozmowy potoczne	4,1
8	język w środowisku szkolnym	3,8
9	narady	3,8
10	audycje radiowe i telewizyjne	3,7
11	wiadomości radiowe (Program I)	3,6
12	wiadomości prasowe	3,5
13	reportaże prasowe	3,3
14	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej	3,2
15	dyskusje naukowe	3,1
16	wiadomości telewizyjne (główne wydanie <i>Wiadomości</i>)	2,9
17	reportaże książkowe	2,8
18	XIX-wieczne wiadomości prasowe	2,6
19	proza artystyczna dwudziestolecia międzywojennego	2,6
20	wiadomości w podręcznikach szkolnych	2,5

²⁰ Tabela 2. została skonstruowana w oparciu o badania przeprowadzone przez M. Ruskowskiego w artykule *Wskaźnik epitetyzacji w badaniach stylistycznych*, op. cit., s. 48-53. Dane liczbowe zostały zaokrąglone do pierwszego miejsca po przecinku. Dodano także istotny wskaźnik dla współczesnego reportażu książkowego.

21	komentarze prasowe	2,2
22	prace naukowo-techniczne	2,2
23	prace literaturoznawcze	1,9
24	prace pedagogiczne	1,9
25	współczesna proza artystyczna	1,9
26	prace historyczne	1,8
27	prace językoznawcze	1,8
28	teksty popularnonaukowe	1,7
29	publicystyka	1,7
	Przeciętna wartość wskaźnika dla wszystkich typów tekstów	3,2

Przeciętna wartość wskaźnika dla wszystkich badanych typów tekstów wynosi 3,2. Jest zatem wyższa od średniej wyliczonej dla współczesnego reportażu książkowego ($W_e = 2,8$). Najwyższy wskaźnik epitetyzacji występuje w gwarach ($W_e = 6,8$), najniższy zaś w publicystyce i tekstach popularnonaukowych ($W_e = 1,7$). Na podstawie przedstawionego tła porównawczego można wyróżnić cztery podstawowe grupy.

Do pierwszej grupy zalicza się teksty o najniższym stopniu epitetyzacji, w których wskaźnik epitetyzacji wynosi minimum 4,0 ($W_e \geq 4,0$). Na jeden przymiotnik przypadają przynajmniej cztery rzeczowniki. Należy tutaj wyróżnić teksty nieoficjalne, powstające w ramach spontanicznej wypowiedzi mówionej, czyli: gwary, język biurowy, język dzieci w szkole podstawowej, młodzieży licealnej, język studentów, rozmowy telefoniczne, potoczne.

Drugą grupę ze wskaźnikiem epitetyzacji wyższym lub równym 3,0 i niższym niż 4,0 ($3,0 \leq W_e < 4,0$) tworzą zarówno staranniejsze teksty mówione (język w środowisku szkolnym, narady, audycje, wiadomości radiowe, dyskusje naukowe), jak i teksty pisane (w tym reportaże i wiadomości prasowe, czy Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej).

Trzecią grupę stanowią teksty ze wskaźnikiem epitetyzacji wyższym lub równym 2,0 i niższym niż 3,0 ($2,0 \leq W_e < 3,0$). Mieszczą się tutaj staranne wypowiedzi mówione (wiadomości telewizyjne, komentarze prasowe), powieści pisane prozą (reportaże książkowe, proza dwudziestolecia międzywojennego), prace publicystyczne (XIX-wieczne wiadomości prasowe) oraz naukowe (wiadomości w podręcznikach szkolnych, prace naukowo-techniczne).

Do ostatniej grupy należy zaliczyć teksty najbardziej nasycone przymiotnikami – w odniesieniu do rzeczowników – o najwyższym

stopniu i jednocześnie najniższym wskaźniku epitetyzacji równym poniżej 2,0 ($W_e < 2,0$). Należy tu wskazać prace naukowe (prace literaturoznawcze, pedagogiczne, historyczne, językoznawcze), popularnonaukowe, publicystykę i współczesną prozę artystyczną.

Ciekawi także różnica wartości pomiędzy reportażem prasowym ($W_e = 3,3$) a książkowym ($W_e = 2,8$). W omawianym gatunku na 1000 przymiotników może przypadać od 2800 rzeczowników w powieściach książkowych do 3300 w prasie. Większy udział przymiotników w reportażach książkowych można uzasadnić rozmiarami tekstu, ponieważ powieści reportażowe są znacznie dłuższe od tekstów prasowych, oraz lapidarnością, zwięzłością reportaży prasowych w przeciwieństwie do książkowych, które zazwyczaj są znacznie bardziej obudowane ozdobnikami, wpływającymi na obrazowość.

Przedstawiony w niniejszym artykule podział pokazuje pewne zależności.

Po pierwsze, w wypowiedziach spontanicznych (żywiołowych) jest mniejszy udział przymiotników w odniesieniu do rzeczowników, a w tekstach pisanych (starannych) częstość przymiotników w stosunku do rzeczowników jest wyższa.

Po drugie, różnica wartości wskaźnika epitetyzacji pomiędzy gwarą ($W_e = 6,8$) a publicystyką ($W_e = 1,7$) wynosi aż 5,1. Tym samym w tekstach gwarowych przypada na jeden przymiotnik ponad 5 rzeczowników więcej niż w tekstach publicystycznych.

Po trzecie, uwidacznia się jednolity styl naukowy ze wskaźnikiem epitetyzacji wahającym się od 1,7 do 2,2 (tj. prace językoznawcze – 1,7, historyczne – 1,8, pedagogiczne – 1,9, literaturoznawcze – 1,9, naukowo-techniczne – 2,2), rozpiętość stylu dziennikarskiego w odmianie mówionej od 2,9 do 3,7 (tj. wiadomości telewizyjne – 2,9, wiadomości radiowe – 3,6, audycje radiowe i telewizyjne – 3,7) oraz różnice pomiędzy współczesną publicystyką pisaną ($W_e = 1,7$) a XIX-wiecznymi wiadomościami prasowymi ($W_e = 2,6$).

Po czwarte, stopień epitetyzacji w prozie wzrasta z upływem czasu – we współczesnej prozie artystycznej wynosi 1,9, w dwudziestoleciu międzywojennym zaś – 2,6. Oznacza to, że w dwudziestoleciu tendencja do używania przymiotników była dość ograniczona w porównaniu do czasów współczesnych.

Po piąte, współczesne reportaże książkowe mieszczą się między półoficjalnymi tekstami mówionymi a tekstami pisаныmi. Zwraca uwagę różnica między reportażami prasowymi, które mają mniejszy udział pierwiastka opisowego, a reportażami książkowymi, w których na przymiotnik przypada przeciętnie o 0,5 rzeczownika mniej.

Po szóste, styl analizowanych reportaży nie jest monolitem pod względem wartości badanego wskaźnika. W reportażu J. Bator wskaźnik epitetyzacji wynosi 2,1 (podobnie jak w komentarzach prasowych i pracach naukowo-technicznych), a w teście A. Pajęczkowskiej – 3,5 (tak jak w wiadomościach radiowych i prasowych). Różnica 1,4 jest widoczna, ponieważ oznacza, że na jeden przymiotnik w tekście A. Pajęczkowskiej przypada prawie półtora rzeczownika więcej.

Podsumowując, należy zauważyć, że stopień epitetyzacji, obok wskaźnika nominalności, niewątpliwie wpływa na stylistykę gatunków wypowiedzi, a więc jeden z elementów badanych z perspektywy genologii lingwistycznej. Warto mieć na uwadze, że „styl tekstu może być zdefiniowany za pomocą terminów czysto statystycznych”²¹, jednak tego typu charakterystyka powinna stanowić dopełnienie opisu jakościowego.

Bibliografia

- Bator Joanna, *Japoński wachlarz*, Warszawa 2004.
- Cegielski Max, *Oko świata. Od Konstantynopola do Stambułu*, Warszawa 2009.
- Górecki Wojciech, *Abchazja*, Wołowiec 2013.
- Guiraud Pierre, *Zagadnienia i metody statystyki językoznawczej*, tłum. Maria Kniaginina, Warszawa 1966.
- Janiszewski Mateusz, *Dom nad rzeką Loes*, Wołowiec 2014.
- Kamińska-Szmaj Irena, *Części mowy w słowniku i tekście pięciu stylów funkcjonalnych polszczyzny pisanej (na materiale słownika frekwencyjnego)*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego”, 1988, XLI, s. 127–136.
- Kęskrawiec Marek, *Czwarty pożar Teheranu*, Warszawa 2010.
- Kopczyński Krzysztof, Sajewicz Anna, *Dybuk. Opowieść o nieważności świata*, Warszawa 2017.
- Maryl Maciej, Piasecki Maciej, Walkowiak Tomasz, *Literacki Eksplorator Maszynowy*, CLARIN-PL, <https://ws.clarin-pl.eu/>.
- Mikołajewski Jarosław, *Wielki przyływ*, Warszawa 2015.
- Milewski Jacek, *Dym się rozwiera*, Poznań 2008.
- Ostrowska Katarzyna, *Reportaż książkowy w świetle językoznawstwa statystycznego. Składnia, styl, gatunek*, Kielce 2023.
- Ostrowska Katarzyna, *Słownictwo wybranych polskich reportaży książkowych (2004–2018)*. T. 1: *Listy frekwencyjne*, Kielce 2023.
- Pajęczkowska Anna, *Wędrowny zakład fotograficzny*, Wołowiec 2019.

²¹ P. Guiraud, *Zagadnienia i metody statystyki językoznawczej*, tłum. M. Kniaginina, Warszawa, 1966, s. 31.

- Pawlikowska Beata, *Blondynka na Kubie. Na tropach prawdy i Ernesta Che Guevary*, Warszawa 2006.
- Pisarek Walery, *Frekwencja wyrazów w prasie. Wiadomości – komentarze – reportaże*, Kraków 1972.
- Piskała Konrad, *Dryland*, Warszawa 2014.
- Rachwałowa Maria, *Słownictwo tekstów naukowych*, Wrocław 1986.
- Rosiak Dariusz, *Ziarno i krew. Podróż śladami bliskowschodnich chrześcijan*, Wołowiec 2015.
- Ruszkowski Marek, *Główne tendencje syntaktyczne w polskiej prozie artystycznej dwudziestolecia międzywojennego*, Kielce 1997.
- Ruszkowski Marek, *Wskaźnik epitetyzacji w badaniach stylistycznych*, „Respectus Philologicus”, 2004, nr 5 (10), s. 48-53.
- Ruszkowski Marek, *Wskaźnik nominalności jako element stylistycznej charakterystyki tekstu*, „Stylistyka”, 2004, 13, s. 341-348.
- Smoleński Paweł, *Izrael już nie frunie*, Wołowiec 2006.
- Stasiuk Andrzej, *Jadąc do Babadag*, Wołowiec 2004.
- Szabłowski Witold, *Zabójca z miasta moreli. Reportaże z Turcji*, Wołowiec 2010.
- Szczygieł Mariusz, *Gottland*, Wołowiec 2006.
- Wanat Ewa, *Deutsche nasz. Reportaże berlińskie*, Warszawa 2018.
- Wlekły Mirosław, *Raban. O kościele nie z tej ziemi*, Warszawa 2019.
- Wojtak Maria, 2019, *Wprowadzenie do genologii*, Lublin.
- Wolińska Olga, *Język XIX-wiecznych wiadomości prasowych*, Katowice 1987.
- Zarębina Maria, *Próba statystycznej analizy słownictwa polszczyzny mówionej (synteza danych liczbowych)*, Wrocław 1985.
- Zarębina Maria, *Statystyczna struktura tekstu gwarowego (na przykładzie wsi Ząb w powiecie nowotarskim)*, „Język Polski”, 1973, LIII, z. 1, s. 5-16.